

OCENA WYNIKÓW PRÓB DZIELNOŚCI OGIERÓW PÓŁKRWI, PRZEPROWADZANYCH W ZAKŁADACH TRENINGOWYCH BIAŁY BÓR I KWIDZYŃ W LATACH 1973-1976

Jerzy Chachula, Stanisław Deskur, Ireneusz Krzaklewski

Instytut Hodowli Zwierząt i Technologii Produkcji Zwierzęcej,
SGGW-AR Warszawa

Ogiery wyhodowane w krajowych stadninach koni małopolskich i wielkopolskich po kwalifikacji w wieku 2,5-3 lat przekazywane są do zakładów treningowych, gdzie przechodzą 11-miesięczny trening, kończący się próbami dzielności. W omawianym okresie na terenie kraju działały dwa zakłady, w Białym Borze i Kwidzynie. Ogiery wielkopolskie ze stadnin poznańskich kierowano do Białego Boru, a ze stadnin mazurskich do Kwidzyna. Przydział ogierów ze stadnin małopolskich do poszczególnych zakładów treningowych następował w sposób niesystematyzowany, w zależności od ilości posiadanych wolnych miejsc. Ogiery po przejściu do zakładu, w październiku, mierzono i ważono; powtórnie mierzono je i ważono po zakończeniu treningu, tj. we wrześniu następnego roku.

Program prób znowelizowany w 1973 r. przewiduje 9 ocen:

- 1) ocenę kierownika,
- 2) próbę szybkości w kłusie na dystansie 1000 m,
- 3) próbę szybkości w stępie na dystansie 500 m,
- 4) prawidłowość ruszania,
- 5) próbę wytrzymałości pod siodłem — stiple,
- 6) ocenę za tętno i oddechy,
- 7) próbę na czworoboku,
- 8) próbę w skokach przez przeszkody,
- 9) ogólny wynik w punktach.

Szczegóły dotyczące warunków przeprowadzania prób podał Budny [2]. Próby wymienione w punktach 2-5 są wykonywane w tym samym czasie przez wszystkie ogiery na Torze Wyścigowym w Sopocie; próby wymienione w punktach 6-8 w zakładach macierzystych. Wyjątkowo w

1976 r. próbę szybkości w stępie i ruszania wykonano również w zakładach macierzystych. Ogiery, które nie są w stanie ukończyć próby stiplowej, przechodzą próbę przewozową.

Tabela 1

Zestawienie ogierów, które w latach 1973-1976 przechodziły trening i próby dzielności

Zakład treningowy	Rasa	Przygotowano do prób			Nie zdało prób z nawrotem stiplowym
		ogółem	z tego zdało		
			z nawrotem stiplowym	z nawrotem przewozowym	
Biały Bór	małopolska	53	48	5	9
	wielkopolska	151	140	11	18
Kwidzyna	małopolska	64	63	1	9
	wielkopolska	123	120	3	12
Łącznie	małopolska	117	111	6	18
	wielkopolska	274	260	14	30
Razem		391	371	20	48

Liczbę ogierów przygotowanych do prób w obydwu zakładach, z podziałem na grupy rasowe, ilustruje tabela 1. Przedmiotem opracowania jest analiza wyników prób dzielności ogierów małopolskich i wielkopolskich, przechodzących próby z wariantem stiplowym, w latach 1973-1976.

WYNIKI

Wymiary początkowe i końcowe ogierów z obydwu zakładów z podziałem na grupy rasowe ilustruje tabela 2. Ogiery małopolskie z Białego Boru charakteryzowały się nieznacznie większymi średnimi wymiarami w porównaniu do ogierów tego samego typu z Kwidzyna; różnice te były statystycznie istotne tylko w 2 przypadkach. Natomiast różnice między średnimi wymiarami zarówno początkowymi, jak i końcowymi ogierów wielkopolskich z Białego Boru i Kwidzyna były na ogół statystycznie wysokoistotne na korzyść tych ostatnich. Statystycznie wysokoistotne były również różnice między średnimi wymiarami całej populacji ogierów małopolskich i wielkopolskich, na korzyść tych ostatnich.

Wyniki prób dzielności ilustruje tabela 3. Obserwuje się dużą zmienność ocen za próbę stiplową i za ruszanie, a w Kwidzynie za skoki i czworobok. Oceny kierownika z Kwidzyna były w sposób statystycznie wysokoistotny zawyżone w stosunku do ocen jego kolegi z Białego

Tabela 3

Wyniki prób dzielności

ZT	Rasa	Układ	Ocena kierownika		Kłus — czas		Stęp — czas		Ruszanie		Stuple		Tętno i oddech		Czworobok		Skoki		Suma pkt.	
			\bar{x} n	\bar{x} p.b./s	\bar{x} n	\bar{x} sek./s	\bar{x} n	\bar{x} sek./s	\bar{x} n	\bar{x} p.k./s	\bar{x} n	\bar{x} p.b./s	\bar{x} n	\bar{x} p.b./s	\bar{x} n	\bar{x} p.b./s	\bar{x} n	\bar{x} p.b./s		\bar{x} n
Biały Bór	mlp		46	15,5	45	199,4	45	298,4	46	2,0	46	6,3	45	8,2	46	10,86	46	6,62	46	50,93
				3,39		12,24		21,81		2,85		8,98		2,15		1,48		1,70		20,91
Kwidzyna	mlp.	(pozn.)	139	16,3	138	196,0	134	296,3	138	1,4	139	5,1	134	8,0	139	10,36	139	6,06	139	52,37
				3,19		15,68		21,70		2,54		9,88		1,88		1,68		1,91		23,24
Kwidzyna	mlp.	(mazur.)	62	16,8	61	195,3	59	293,5	61	1,6	62	4,9	60	7,8	62	10,51	61	5,10	62	52,22
				2,24		11,31		21,72		2,88		10,53		2,16		7,17		5,90		26,74
Biały Bór	mlp.		120	17,1	119	193,3	118	294,9	119	1,0	120	6,0	114	8,5	120	10,09	120	4,38	12	55,70
				2,45		15,35		22,99		2,15		11,06		2,01		8,72		7,72		31,53
Kwidzyna	mlp.			x		—		—		—		—		—		—		—		—
				x		—		—		—		—		—		—		x		—
Biały Bór	mlp.		108	16,16	106	197,27	104	295,82	107	1,80	108	5,48	105	8,00	108	10,68	107	5,87	108	51,47
				16,70		194,64		295,53		1,18		259	5,55	248	8,24	259	10,22	259	5,22	259
Kwidzyna	mlp.			—		—		—		x		—		—		—		—		—
				15,94		197,53		296,89		1,69		185	5,41	179	8,02	185	10,59	185	6,36	185
Kwidzyna	mlp.		182	16,91	180	194,39	177	294,46	180	1,29	182	5,61	174	8,21	182	10,30	181	4,72	182	54,11
				xx		xx		—		—		—		—		—		xx		—

Boru. Spowodowało to wystąpienie statystycznie istotnych różnic między średnimi wartościami tej oceny, zarówno między grupami ogierów małopolskich, jak i wielkopolskich z obydwu Zakładów. Ogiery z Kwidzyna osiągnęły lepszy czas w kłusie; różnica ta okazała się statystycznie istotna. Natomiast ogiery z Białego Boru uzyskały wyższe oceny za skoki — różnica statystycznie wysokoistotna. W obrębie grup rasowych średnia nota za skoki uzyskana przez ogiery wielkopolskie ze stadnin poznańskich jest w sposób statystycznie istotny wyższa od średniej ogierów ze stadnin mazurskich. Należy przyjąć, że Kwidzyń przygotował lepiej ogiery do prób zaprzęgowych, a Biały Bór do prób pod siodłem. Rozpatrując wyniki prób w układzie rasowym należy stwierdzić, że z wyjątkiem ocen za czworobok i skoki lepszymi osiągnięciami charakteryzowały się ogiery wielkopolskie. Różnice te jednak, tylko w przypadku ocen za ruszanie, są statystycznie istotne. Spośród całej badanej populacji 18 ogierów małopolskich i 30 wielkopolskich nie zdało prób, osiągając ogólny wynik 29,5 punktów bonifikacyjnych.

W porównaniu z danymi z 1967 r. [5] ogiery włączone do zakładów treningowych w latach 1972-1975 były wyższe w kłębie średnio o ok. 2 cm, zaś ich pozostałe wymiary pozostały na tym samym poziomie. Było to wynikiem świadomej pracy hodowlanej, zmierzającej do zwiększenia wzrostu koni. Niepokojącym natomiast objawem jest znaczna rozbieżność między wymiarami ogierów wielkopolskich ze stadnin poznańskich i mazurskich, podkreślająca niedostateczne wyrównanie pogłowia tej rasy. Ogiery wielkopolskie ze stadnin mazurskich osiągnęły już pożądaną kaliber, dorównując ogierom hanowerskim [1], stanowiącym model współczesnego konia wierzchowego.

Obowiązujący aktualnie krajowy program prób dzielności znacznie się różni od stosowanych w innych krajach [1]. Na jego korzyść przemawia fakt, że kładzie on główny nacisk na wartość praktyczną poszczególnych prób oraz możliwość wyceniania ich w sposób wymierny. Nowością na skalę światową jest wprowadzenie próby stiplowej, będącej dobrym sprawdzianem wytrzymałości konia. Próba ta nie okazała się szczególnie trudna, gdyż 94% ogierów zdało ją z wynikiem pozytywnym. Wskutek wprowadzonych w 1973 r. zmian do programu prób aktualnie można jedynie porównywać wyniki prób szybkości w kłusie z okresem poprzednim. W stosunku do lat 1963-1966 [6] czas tej próby skrócił się o ok. 5%. Natomiast nasze ogiery mają gorszy czas w tej próbie niż ogiery hanowerskie [1].

Uzyskane wyniki prób dzielności są nie tylko sprawdzianem wartości poszczególnych osobników, lecz wskazują również na słabe punkty kierunku hodowlanego stadninowej hodowli koni i pracy poszczególnych zakładów treningowych. W hodowli koni małopolskich należy dążyć do

zwiększenia ich kalibru, poprawy ruchu i systemu nerwowego; w hodowli koni wielkopolskich do wyrównania pogłowia i poprawy cech wierzchowych. Należy ujednoczyć sposób przeprowadzania „oceny kierownika”. W Białym Borze należy położyć większy nacisk na właściwe przygotowanie ogierów do prób zaprzęgowych, a w Kwidzynie do prób pod siodłem.

LITERATURA

1. Bade B.: Schätzung genetischer Parameter für Leistungsmerkmale hannoverscher Pferde — Georg August — Universität Göttingen. Dissertation 1974.
2. Budny J.: Próby dzielności ogierów w ZT i PSO. Koń Polski nr 2, 1977, s. 8-12.
3. Dokumentacja hodowlana Wydziału Hodowli Koni Zjednoczenia Hodowli i Obrotu Zwierzętami za lata 1973-1976.
4. Elandt R.: Statystyka matematyczna w zastosowaniu do doświadczeń rolniczego. PWN Warszawa 1974.
5. Piotrowski M.: Selekcja i zakup ogierów wyhodowanych w stadninach koni. Koń Polski nr 1, 1968, s. 2-6.
6. Rudowski M.: Próby dzielności ogierów w Zakładach Treningowych i Państwowych Stadach Ogierów. Koń Polski nr 4, 1967, s. 10-13.

E. Chachuła, S. Deskur, I. Kszaklewski

АНАЛИЗ ИСПЫТАНИЙ МОЩНОСТИ ЖЕРЕБЦОВ, ПРОВОДИМЫХ В ТРЕНИРОВОЧНЫХ ЦЕНТРАХ БЯЛЫ БУГ И КВИДЗЫНЬ В ПЕРИОД 1973-1976 ГГ.

Резюме

Анализ охватывал 391 полукровного жеребца, в том числе 117 малопольской и 274 велькопольской породы. Жеребцы передаются тренировочным центрам в возрасте 2,5-3,0 лет в осенний период, где они подвергаются тренировке на протяжении около 11 месяцев с последующим окончательным испытанием мощности.

Тренировочный центр Квидзынь подготовил лучше своих жеребцов к испытаниям в запряжке, а центр Бялы Бур — к испытаниям под седлом. Подготовка лошадей к бегам с препятствиями была сходной в обоих центрах.

Результаты испытаний мощности являются не только критерием проверки достоинств отдельных особей, но также указывают на недостатки племенной работы и тренировки. В разведении лошадей малопольской породы следует стремиться к увеличению калибра, улучшению движений и нервной системы, а в разведении велькопольских лошадей — к выровненности поголовья и улучшения верховых качеств. Следует избегать слишком частых изменений условий испытаний мощности жеребцов, поскольку в данном случае возникают трудности в сравнении результатов, достигаемых отдельными возрастными группами лошадей.

J. Chachuła, S. Deskur, I. Krzaklewski

ANALYSIS OF HALFBRED STALLION POWER TESTS CARRIED OUT AT
THE HORSE TRAINING CENTRES BIAŁY BÓR AND KWIDZYN
IN THE PERIOD 1973-1976

S u m m a r y

The analysis comprised 391 halfbred stallions, therein 117 of Małopolski and 274 of Wielkopolski breed. The stallions are transferred to Training Centres at the age of 2.5-3.0 years in autumn, where they are trained throughout the period of about 11 months, after which they are subjected to the final performance tests.

The Training Centre Kwidzyń prepared better its stallions for harness tests, the Training Centre Biały Bór — for saddle tests. The preparation of horses for steeple chases was similar in both Centres.

The performance test results constitute not only a criterion of value of particular individuals, but they reveal also shortcomings in breeding and training. In breeding of Małopolska horses it is to tend to an increase of the calibre, an improvement of movements and of the nervous system, in breeding of Wielkopolski horses — to a levelling of the stock and an improvement of riding values.

It is to avoid too frequent changes of conditions of the performance tests of stallions, a sit makes difficult the comparison of results attained by particular age-groups of horses.